05/04/2019

Η παλαιότερη, μεγαλύτερη και επισημότερη από τις Μονές των Μετεώρων

/ Ιερές Μονές

Σταθμό ή, μάλλον, αφετηρία του οργανωμένου μετεωρίτικου μοναχισμού αποτελεί η ίδρυση της Μονής του Μεγάλου Μετεώρου ή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, όπως ονομάστηκε λίγο αργότερα.

Είναι η παλαιότερη, μεγαλύτερη και επισημότερη από τις υπάρχουσες σήμερα μετεωρικές μονές.

Image result for Î¼Îµ Î³Î±Î»Î¿ Î¼Îï Îï Î¿

Image not found or type unknown

Σκαρφαλωμένη πάνω σε επιβλητικό βράχο, κυριαρχεί με τη θέση και τον όγκο της ανάμεσα στο μοναστικό συγκρότημα των Μετεώρων.

Αυτά αναφέρει σε σχετική εργασία η προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Τρικάλων κ. Κρυσταλλία Μαντζανά, για το εν λόγω μοναστήρι.

Το Μεγάλο Μετέωρο, σύμφωνα με την ίδια, ιδρύθηκε λίγο πριν από τα μέσα του ΙΔ’

αιώνα από τον όσιο Αθανάσιο τον Μετεωρίτη, ο οποίος υπήρξε και ο πρώτος κτήτορας της μονής και οργανωτής συστηματικής μοναστικής κοινότητας, για να εξηγήσει:

«Ο Αθανάσιος Μετεωρίτης, κατά κόσμο Ανδρόνικος, μετά από πολλές περιπλανήσεις και αναζητήσεις σε Κωνσταντινούπολη, Κρήτη και ‘Αγιο Όρος είχε ως τελικό σταθμό το Μεγάλο Μετέωρο.
Αρχικά εγκαταστάθηκε στον βράχο του Στύλου (ονομαζόμενο σήμερα του Αγίου Πνεύματος) με τον Ιερομόναχο Γρηγόριο.

Ο βράχος όμως αυτός δεν επαρκεί στην ανήσυχη φύση του Αθανασίου, ο οποίος οδηγείται στο βράχο, το λεγόμενο Πλατύ Λίθο ή Πλατύλιθο, που ο ίδιος αποκάλεσε Μετέωρο, ονομασία η οποία έμελλε να καθιερωθεί έκτοτε, να διατηρηθεί δια μέσου των αιώνων, να γενικευτεί στο σύνολο των γύρω μοναστηριών και βράχων και να ξεπεράσει πολύ τα όρια του ελλαδικού χώρου.

Related image

Image not found or type unknown

Εδώ οικοδόμησε αρχικά τη μονή της «Παναγίας της Μετεωρίτισσας Πέτρας» και αργότερα τον μικρό δικιόνιο σταυροειδή εγγεγραμμένο ναό, που σήμερα αποτελεί το ιερό του καθολικού της μονής, προς τιμήν της Μεταμόρφωσης του Χριστού.
Ο ναός αυτός αγιογραφείται στα 1483 και οι τοιχογραφίες αποτελούν ένα λαμπερό ζωγραφικό σύνολο, που αντιπροσωπεύει την τέχνη των τελευταίων παλαιολόγειων χρόνων, λίγο μετά την άλωση της Κων/πολης».

Αμεσος διάδοχος του και δεύτερος κτίτορας της μονής, σύμφωνα με την προϊσταμένη, υπήρξε ο πρώην βασιλεύς Ιωάννης Ούρεσης ο Παλαιολόγος ο οποίος μεταξύ των ετών 1372 και 1373, κατέφυγε στη Μονή του Μεγάλου Μετεώρου, έγινε μοναχός Ιωάσαφ και στα 1544/45 επέκτεινε τον αρχικό ναό ακολουθώντας τον αθωνίτικο τύπο.

Η παράσταση της Θεοτόκου Βρεφοκρατούσας, κυριαρχεί, σύμφωνα πάντα με την κ. Μαντζανά, πάντα στην κόχγη του Ιερού, έχει βυζαντινή καταγωγή και γνωρίζει μεγάλη διάδοση στη μεταβυζαντινή περίοδο με την αποφασιστική συμβολή της εικόνας του Ανδρέα Ρίτζου στη μονή της Πάτμου που χρονολογείται στο β’ μισό του 15ου αι.

Στη παράσταση της Γέννησης το ίδιο το γεγονός περιστοιχίζεται και από άλλα παράλληλα γεγονότα, όπως η άφιξη των Μάγων, ο ευαγγελιζόμενος βοσκός αλλά και το λουτρό του Χριστού.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, παρουσιάζει η παράσταση του Χριστού Αναπεσόντα, που νοηματικά ανήκει στον λειτουργικό κύκλο.

Απεικονίζεται σε μικρή ηλικία ξαπλωμένος νωχελικά, η Παναγία αφαιρεί το πέπλο και ένας άγγελος ή κρατά τα σύμβολα του Πάθους ή παίζει λύρα, όπως στην παράσταση του νέου καθολικού.

Οι τοιχογραφίες του παλαιού καθολικού, που χρονολογούνται στα 1483, αποτελούν επιβλητικό ζωγραφικό σύνολο, αντιπροσωπευτικό των τεχνοτροπικών τάσεων των τελευταίων παλαιολόγειων χρόνων με πρότυπο τοιχογραφίες μακεδόνικων μνημείων.

Από το νέο καθολικό, αξιοσημείωτη είναι η παράσταση της Σταύρωσης με δύο άλλα επεισόδια με την ανάσταση και τον διαμελισμό των ιματίων από μικρά παιδιά.

Η παράσταση του «Αναπεσόντα» που τοποθετείται στα περισσότερα μνημεία σε περίοπτη θέση έχει πολυσήμαντο συμβολισμό και σχετίζεται με την ενσάρκωση του Χριστού και την σωτηρία των ανθρώπων.

Όλες οι παραστάσεις, τονίζει η αρχαιολόγος, προβάλλονται ως αυτοτελή επεισόδια, σαν πίνακες με μια κόκκινη ταινία να τις διαχωρίζει.

Λάμψη και ποικιλία χρωμάτων συνδυά-ζονται με την τελειότητα της εκτέλεσης. Επιγραφή αναφέρει ότι το επώνυμο ως προς την τέχνη ζωγραφικό σύνολο, φιλοτεχνήθηκε το 1552 αλλά ο αγιογράφος κράτησε την ανωνυμία του.

Related image

Image not found or type unknown

Μελετητές το αποδίδουν στον Θεοφάνη, τον μεγάλο Κρητικό ζωγράφο, άλλοι σε μαθητές του και άλλοι στον ζωγράφο Τζώρτζη που το 1557 αγιογραφεί την Μονή Δουσίκου.

Λάμψη και χρώμα δεν δίνουν μόνον οι τοιχογραφίες αλλά και οι εικόνες του τέμπλου που χρονολογούνται στο 16ο με 17ο αι.

Δύο αντιπροσωπευτικά δείγματα η Θ/κος Βρεφοκρατουσα και γύρω της σκηνές από τον Ακάθιστο Ύμνο και του Αγ. Ιωάννη Προδρόμου με σκηνές από τη ζωή του.

Ανεκτίμητα κειμήλια

Στον μουσειακό χώρο της μονής, που αποτελούσε παλαιά Τράπεζα της μονής, ένα αρχιτεκτονικό αριστούργημα του 1557, φυλάσσονται ανεκτίμητα κειμήλια από σπάνιες φορητές εικόνες, το δίπτυχο των παλαιολόγειων χρόνων, όπου στο ένα φύλλο απεικονίζεται η Παναγία και στο άλλο ο Χριστός ως Άκρα Ταπείνωση, σπάνιο θέμα στην ιστορία της χριστιανικής τέχνης, όπου στο πρόσωπο της Παναγίας αποτυπώνεται διακριτικά η συγκρατημένη οδύνη και ο εσωτερικός πόνος και γενικά τα πρόσωπα αποπνέουν μια ευγένεια.

Ιδιαίτερη σημασία για την ιστορία του Μεγάλου Μετεώρου έχουν δύο εικόνες που δώρισε η Μαρία Παλαιολογίνα μετά το 1372 και πριν από το 1384 με επιγραφή Μαρία ευσεβέστατη βασίλισσα Αγγελίνα Δούκενα η Παλαιολογίνα.

Η βασίλισσα απεικονίζεται γονατιστή, μικροσκοπική κάτω αριστερά. Η εικόνα προέρχεται από δίπτυχο και στο άλλο φύλλο εικονιζόταν ο Χριστός και ο σύζυγος της δεσπότης των Ιωαννίνων Θωμάς Πρελούμπος, όπως επιβεβαιώνει το σωζόμενο αντίγραφο στον καθεδρικό ναό της CUENCA.

Την πλούσια και σπουδαία συλλογή του Μεγάλου Μετεώρου συμπληρώνουν τα 640 χειρόγραφα, έγγραφα και βιβλία που χρονολογούνται από τον 9ο έως και τον 19ο

αι. καταλήγει στην εργασία της η Κρυσταλλία Μαντζανά.